OIKEUSMINISTERIÖ

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
Erityisasiantuntija Petteri Jartti

26.4.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 46/2022 vp)

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Totean asiassa kunnioittavasti seuraavaa.

Oikeusministeriö on antanut esityksen valmisteluvaiheessa lausunnon, jossa esitetyt huomiot on jatkovalmistelussa otettu pääosin hyvin huomioon. Kuitenkin jätelakia koskevan ehdotuksen osalta on syytä kiinnittää huomiota vielä seuraaviin seikkoihin.

Rekisterinpitäjät

Jätelain rekisterisääntelyä muutettaisiin vastaamaan nykyisiä henkilötietojen käsittelyä koskevia, erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen, vaatimuksia. Ehdotetun 142 §:n 1 momentissa säädettäisiin neljästä rekisteristä, jotka olisivat osa ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristönsuojelun tietojärjestelmää. Momentissa määriteltäisiin tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran puitteissa kullekin rekisterille rekisterinpitäjät.

Rekisterinpitäjästä säätämistä voidaan pitää erityisen perusteltuna silloin, kun rekisterinpitäjä on viranomainen tai rekisterinpitäjästä voisi muutoin olla epäselvyyttä. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lailla säätämiseen kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Tätä on painotettu myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä. Valiokunta on muun muassa edellyttänyt, että sääntelyn kohderyhmän tulee kyetä ilman vaikeuksia soveltamaan säännöksiä (esim. PeVL 60/2014 vp, s. 3/I). Lisäksi perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti (PeVL 21/2001 vp, s. 4/I) tai muuten täsmällisesti (PeVL 47/2001 vp, s. 3/II) tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat (PeVL 45/2001 vp, s. 5/I) samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (esim. PeVL 7/2001 vp, PeVL 65/2002 vp, s. 4/II).

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Ottaen huomioon edellä selostettu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö esityksen rekisterinpitäjien määrittämistä koskevaa sääntelyä voidaan pitää valtiosääntöisesti ongelmattomana. Lisäksi ehdotettu säännös on yhteensopiva yleisen tietosuoja-asetuksen käsitteistön kanssa.

Yleisen tietotosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Edelleen tietosuoja-asetuksen 26 artikla mahdollistaa, että rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan määritellä yhteisrekisterinpitäjien vastuualueet.

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioiden esityksen perusteluissa olisi tullut tehdä selkoa edellä selostetusta kansallisen liikkumavaran alasta, kun kansallisesti ehdotetaan rekisterinpitäjien ja yhteisrekisterinpitäjien määrittämistä koskevaa sääntelyä. Muilta osin kansallisen liikkumavaran alaa ja käyttöä on esityksessä käsitelty asianmukaisesti.

Petteri Jartti
Erityisasiantuntija